

KUŞAKLAR ÇATIŞMASI

Doç. Dr. Mahmut TEZCAN

Ergenlik döneminde gencin yetişkinlerle ilişkilerinde çatışmaya yol açan kuşaklar çatışması olgusu, evrensel bir niteliğe sahiptir.

Aşağıda, kuşaklar çatışması konusunda yaptığımız araştırmanın sonuçları açıklanmıştır.**

Genç ve yaşlı kuşaklar arasındaki çatışmaların gençler açısından yorumu, araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Yoğun bir toplumsal değişme süreci içerisinde bulunan toplumumuzda kuşaklar çatışması olayı da giderek yoğunlaşmaktadır. Özellikle ergenlik döneminde çatışmanın alan ve etkileri daha belirgin bir duruma gelmektedir. Bu nedenle ergenleri kapsamak üzere araştırma, lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır.

Araştırmada, okuyan gençlik ve çalışan gençliğin çatışmaları ayrı ayrı ele alınmıştır. Okuyan gençliği temsil eden liselerin saptanmasında sosyo-ekonomik düzeye göre farklılaşma gözönünde bulundurulmuş ve buna göre alt sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden Gülveren Lisesi ile üst sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden T. E. D. Ankara Koleji Lise kısmı seçilmiştir. Çalışan gençlik için de Anafartalar Akşam Lisesi öğrencileri alınmıştır. Araştırma bulgularında, sosyo-ekonomik düzeyin, çatışmalar açısından önemli bir değişken olduğu görülmüştür.

Giriş bölümünde, sorun, konunun önemi, amaç ve araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Konuya ilişkin sayıltı ve denenceler saptanmıştır. Denencelerin test edilmesinde anket tekniği kullanılmıştır.

İkinci bölümde, konunun kuramsal çerçevesi ele alınmıştır. Kuşaklar çatışmasının işlevsel modele göre açıklanması yapılmıştır. Bu modele göre kuşaklar çatışması, yaş grupları ve toplum arasındaki zayıf bütünleşme sonucudur. Gençliğin tüm toplumla bütünleşip bütünleşmemesi, kuramın odak noktası olmaktadır. Gençlik, bir yaş grubu olarak geniş toplumsal düzene katılmaktan soyutlanmış duruma gelmektedir. Gençler, yetişkinlerce kendilerine verilmeyen statü kazanmayı ve rol oynamayı istemektedirler. Böylece işlevsel yaklaşıma göre, gençler ve yaşlılar arasındaki toplumsal konulardaki

*Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

**Tezcan, Mahmut : Kuşaklar Çatışması. Okuyan ve Çalışan Gençlik Üzerine Bir Araştırma, Ankara, 1981.

çelişkilerden kuşaklar çatışması doğmaktadır. Kuram, yaşı, rol ayırımı için önemli bir farklılaşma etmeni olarak görür. Kuramsal çerçeveden sonra, yine kurama ilişkin çatışma, kuşak, toplumsallaşma ve toplumsal değişme kavramlarının sosyolojik çözümlenmeleri yapılmıştır.

İkinci kısımda, okuyan gençliğin ailesi içinde anne babası ile olan çatışmalarına değinilmiş ve çatışmanın nedenleri, başlıca çatışma alanları ve belirtileri üzerinde durulmuştur.

Gençler, yetişkin kuşakların tutuculuklarını, bağınazlıklarını, otoriter davranışlarını, hoşgörüsüz ve anlayışsızlıklarını en beğenmedikleri yanları olarak belirtmişlerdir.

Gençler, çatışma nedeni olarak daha çok, değer değişmeleri üzerinde durmuşlar, ayrıca toplumun sosyo-kültürel ve ekonomik değişimini de önemli görmüşlerdir. Bu nedenle kendilerinin özgürlüklerinin kısıtlanmaları, onları rahatsız eden en önemli sorun olarak görülmüştür.

Araştırmada ana-baba ile en önemli çatışma alanları olarak şunlar saptanmıştır : Okul ve öğrenim sorunları, siyasal konular, gece dışarı çıkma, belli saatlerde eve dönmek ve evde bulunmaya zorlanış, beslenmek üzere bir hayvanın eve alınışı, yetişkinlerin bir konuyu gereksiz yere uzatması, kardeşlerle ilişkiler, beslenme konusu ve biçimi, üzerlerine fazla düşülmesi, sağlığa dikkat etmemek, boş zaman uğraşmaları, arkadaş seçme, karşıt cinsle arkadaşlık, geleneklere önem vermeme ve ev işlerine yardım. Bu konulardaki değişkenlere göre farklılaşmalar araştırmada yer almıştır.

Tüm araştırmada yaş, öğrenim durumu, sosyo-ekonomik düzey ve cinsiyet, birer değişken olarak ele alınmış; bu değişkenlerin konulara göre bağlantıları kurulmuş ve bunlara göre farklılaşmalar saptanmıştır. Alt sosyo-ekonomik kesimde çatışma alanlarının derecesinin daha fazla olduğu görülmüştür.

Anlaşmazlık durumundaki tepkiler ya da etkilenme biçimleri olarak, en çok, sürekli bir huzursuzluk, sıkıntı içinde olma, okulda başarısızlık ve küsme olduğu saptanmıştır.

Üçüncü kısımda, okuyan gençliğin okul içinde öğretmen ve okul yöneticileriyle çatışmaları ele alınmıştır. Ayrıca öğrencilerin akademik başarılarıyla çatışma durumları karşılaştırılmıştır. Öğretmen davranışlarının genellikle otoriter ve umursamaz olduğu belirlenmiştir. Sevilmeyen öğretmenin özellikleri olarak, otoriterlik, hoşgörüsüzlük, anlayışsızlık, uzmanlık alanında yetersizlik ve adil davranmamak ve

sevilen öğretmenin özellikleri ise yukardakilerin tersi ile diyaloga yaşanan, öğrenci sorunlarına eğilen, yardımcı olanlar belirtilmiştir.

Öğretmenlerle anlaşmazlık alanları olarak, yeterince ders çalışmamak, gençliği anlamamak, öğrenci ile diyaloga yaşanmama gibi hususlar saptanmıştır. Öğretmenlerin diyaloga yaşanmamaları her iki sosyo-ekonomik düzey öğrencilerinde de eşit derecede yer almıştır. Öğrencilerin çatışmaya düştükleri öğretmenlere tepkileri ise o öğretmenin dersine çalışmamak ya da az çalışmak, onu başkalarına şikâyet etmek ve ona saygısız davranma biçimlerinde oluşmaktadır. Saygısız davrananlar, kavga edenler, devamsızlıkta bulunanlar, daha çok erkek ve alt sosyo-ekonomik kesim öğrencileridir.

Okul yöneticileri ile anlaşmazlık nedenleri olarak, yöneticilerin öğretmen ve öğrencilerle iletişim kurmalarına yardımcı olmamaları, öğrencilerle işbirliğine gitmemeleri, öğrenciye sevgi yoksunlukları ve adaletsiz davranmaları belirtilmiştir.

Dördüncü kısımda, çalışan gençliğin anne babaları ve iş yerinde amirleriyle olan çatışmaları ele alınmıştır.

Çalışan gençliğin kazandıkları para konusundaki anlaşmazlıklar ise, anne babalarının gençlerin kazançlarını gereksiz yere harcamalarına kızmaları nedeniyle olduğu saptanmıştır. Para biriktirmemek ve ailelerine az para vermeleri nedeniyle anlaşmazlıklar da diğer çatışma biçimleridirler. Çalışan gençlikte kazancın sarfedilmesi, çatışmayı arttıran bir konu olmaktadır. Araştırmanın bulgularına göre, çalışan gençliğin ekonomik bağımsızlığının, çatışmayı azaltan değil, arttıran bir etmen olduğu görülmüştür.

Çalışan gençler, amirlerinin eleştiriye tahammülsüzlüklerini, kendi başlarına karar alışlarını ve gereksiz yerde otorite gösterisinde bulduklarını beğenmemektedirler. Amirin işiyle ilgili tutumlarından şikâyetler ise, onların çalışma koşullarını düzeltmemeleri, yönetsel ve teknik bilgilerinin yokluğu ya da yetersizliği, iş yerindeki olanaklardan herkesi eşit koşullarla yararlandırmadıkları ve yasalara aşırı derecede bağlılıkları gibi hususlar etrafında yoğunlaşmaktadır. Amirlerle başlıca anlaşmazlık konusu, amirlerinin onlardan her zaman çok fazla çalışmalarını istemeleri ve bu nedenle sık sık denetlemeleridir. Bu anlaşmazlık, iki kuşak arasındaki çalışma disiplininin farklılığından ileri gelmektedir. Yani yaşlı kuşak, amirlerin daima çok çalışmayı istedikleri belirtilmiştir. Bir diğer anlaşmazlık alanı da, gençlerin işe geç gelmeleri durumunda amirlerinin kızmalarıdır. Çalışan gençlerin anlaşmazlıklar karşısındaki teşkilerinin başında, susmak, tepkilerini belli etmemek gelmektedir. İkinci sırada işini de

tirmeyi düşünmek ve nihayet, münakaşa etmek gelmektedir. Gençler, amirlerinden en çok olgunluk, hoşgörü, anlayış beklemektedirler. Daha sonra, tüm personele eşit davranmalarını ve personelini korumalarını istemektedirler.

Son kısımda ise, kuşaklar çatışmasının önlenmesi araştırılmıştır. Gençlere göre kuşaklar çatışmasının önlenmesi, başta, sorunlara ortaklaşa yanaşmak, diyalog kurmak, karşılıklı sevgi, saygı ve anlayış yoluyla iki kuşağın düşüncelerini birleştirmekle olur. İkinci olarak yetişkinlerin eğitim farklılıklarını gidermek üzerinde durulmuş, üçüncü olarak, toplumda sosyo-ekonomik kalkınmayı gerçekleştirmek önerilmiştir.

Sonuç bölümünün bir diğer kısmında denencelerle veriler karşılaştırılmıştır. Denencelerin çoğu doğrulanmıştır. Ayrıca kuşaklar çatışmasının önlenmeli mi yoksa teşvik mi edilmelidir, tartışmasına yer verilmiş ve çatışmanın olumlu işlevleri açısından bir dereceye kadar teşvik edilmesi gerektiği, fakat bir toplumsal sorun durumuna geldiğinde önleme çabalarına girişmek gerektiği görüşü savunulmuştur.

Yazar, son bölümde konu bakımından yaşlılara üstünlük veren eski Yunan düşünürlerinin görüşlerini eleştirmiş ve konunun toplumsal bir sorun olması durumunda ve sağlıklı ilişkiler bakımından gençlere sorumluluk vermek ve olanaklar sağlamak, belirli bir derecede yaşlıları eğitmek, diyalogu sağlamak, akran kültürünü denetimli olarak benimsemek ve geçiş toplum:u olarak hızlı değişme içerisinde bulunan ülkemizde iki kuşak için ortak değerler yaratılabileceği ve bu hususta eğitimin önemli bir rol oynayabileceği gibi önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler, konuyla dolayısı ile ilgili başka araştırmaların verileri, bu araştırmanın bulguları ışığında ve yazarın kişisel görüşleri çerçevesinde oluşturulmuştur.